

Универзитет уметности у Београду
Факултет ликовних уметности
Париска 16, Београд

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ
ПРОЈЕКТА И ПИСАНОГ РАДА

ЈЕДИНКЕ И ВРСТЕ

Изложба скулптура

кандидата Радета Мутаповића

Наставно — уметничко веће Факултета ликовних уметности је на 469. седници одржаној 17. јуна 2020. године донело одлуку да Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта кандидата Радета Мутаповића, под називом „ЈЕДИНКЕ И ВРСТЕ - Изложба скулптура“ ради у саставу:

1. др ум. Радош Антонијевић, ванр. проф. ФЛУ у Београду (ментор)
2. мр Мрђан Бајић, ред. проф. ФЛУ у Београду
3. др ум. Оливера Парлић Карајанковић, ванр. проф. ФЛУ у Београду
4. др ум. Драган Рајшић, ванр. проф. ФЛУ у Београду
5. др ум. Јулијана Протић, доцент ФПУ у Београду

Комисија Наставно — уметничком већу Факултета ликовних уметности подноси следећи извештај:

Биографија кандидата

Раде Мутаповић рођен је 1990. у Горњем Милановцу. Средњу Уметничку школу завршио је у Краљеву 2009. А исте године уписао је и Факултет ликовних уметности у Београду, одсек вајарство, који је завршио 2014. у класи професора Мрђана Бајића. Треба напоменути да се његов рад се налази у сталној поставци музеја „ZEPTEP“ у Београду као и да је 2014. године израдио скулптуру у јавном простору под називом „На површини“ која је постављена у Пријепољу. Од 2015-2019. радио је као професор на предметима технологија материјала, стручна

пракса дрво и моделовање у Машинско – саобраћајној школи у Чачку (уметнички смерови). Живи у Чачку и Београду

Контакт: 060/ 36-81-333 rademutap@gmail.com

Одабране изложбе и изведена дела у јавном простору:

- 2012. Beograd , Kulturni centar Rakovica , izložba skulptura sa kolonije „TERRA”
- 2012. Beograd , Galerija FLU , izložba nagrađenih radova FLU
- 2012. Kraljevo, Galerija Maržik, „Prvi studentski crtež “
- 2013. Beograd, Dom omladine, 42. izložba crteža i skulpture malog formata studenata FLU
- 2013. Beograd, Galerija SKC-a „FESTUM”
- 2013. Beograd , Galerija FLU , izložba nagrađenih radova FLU
- 2013. Čačak ,Galerija Nadežda Petrović „MLADI 2013”
- 2014. 12. Medjunarodno bijenale umetnosti minijature Gornji Milanovac
- 2014. Beograd , Galerija FLU , izložba nagrađenih radova FLU
- 2015. Краљево , Галерија „Маржик“ самостална изложба „Биоцензура“
- 2015. Ниш , Галерија савремене ликовне уметности, павиљон у Тврђави „ Препознавање 3“
- 2015. У сарадњи са Милошем Тимотијевићем реализује мозаик Свете Тројце за цркву Свете Тројце у Рударима (Куршумлија)
- 2015. Реализује мозаик Светог Пантелејмона за цркву Светог Пантелејмона у Брђанима (Чачак)
- 2016. Крушевац ,Уметничка галерија „Препознавање 3“
- 2016. Чачак , Галерија „Надежда Петровић“ „Препознавање 3“
- 2017. Београд „Галерија 73“ , Погледи 2017.
- 2017. Реализује мозаике Нерукотворени лик Исуса Христа и Стефан Дечански за цркву Стефана Дечанског у Ковину
- 2018. Реализује мозаик Свете тројце за цркву Свете Тројце у Ракови (Чачак)
- 2018. Чачак , Галерија „Надежда Петровић“ „ Аквизиције 2“
- 2019. Београд „Галерија 73“ , Погледи 2019.
- 2020.Бања Лука „Музеј савремене умјетности Републике Српске“

Награде :

- 2012. Прва награда ФЛУ за мозаик
- 2013. ФЛУ награда „ Врт добре наде“ за најбољи рад из области сликарства, вајарства и мозаика на тему животиње
- 2014. Награда СО Савски венац за скулптуру у материјалу - камен

2014. Трећа награда на новембарском салону визуелних уметности у Краљеву
2018. Специјална награда за скулптуру на „Бијеналу минијатуре“ у Горњем Милановцу

Колоније и пројекти:

2011. „ТЕРРА“ Кикинда
2014. „ТЕРРА“ Кикинда
2014. „ЛЕТЊА УМЕТНИЦКА СКОЛА“ Пријепоље
2014. „ПРЕПОЗНАВАЊЕ“ Ниш
2013. учесник пројекта „МЛАДИ 2013“ Галерија Надежда Петровић Чачак

Опис и детаљна анализа докторске дисертације – предмет рада, циљеви, хипотезе, методологија

Писани део рада докторског уметничког пројекта кандидата Радета Мутаповића под називом „Јединке и врсте“ садржи 82 странице, 4 дела и 77 фотографија. После увода (стр. 4) следе главне целине: „Уметнички радови-почеци истраживања и инспирација“ (стр. 5 — 15) затим „Биополитика као свакодневица и простор уметничког истраживања“ (стр. 16 — 34) „Уметност и феномени који су утицали на пројекат“ (стр. 35 — 59) и на крају „Уметнички радови – Јединке и врсте“ (стр. 60 — 79). Остале странице до коначног броја од 88 посвећене су списку литературе, навођењу имена чланова комисије, Изјави о ауторству, Изјави о истоветности штампане и електронске верзије докторског уметничког пројекта и Изјави о коришћењу.

Практични део овог докторског уметничког пројекта представљају скулптуре које ће бити приказане на самосталној изложби „Јединке и врсте“ у Галерији Коларчевог народног универзитета у Београду током фебруара 2021.

У писаном делу докторског уметничког пројекта „Јединке и врсте“ а кроз прво поглавље под називом „Уметнички радови - почеци истраживања и инспирација“ докторанд Мутаповић нас упознаје са почетним уметничким искуствима који су превасходно одредила правац истраживања. Ради се о скулптурама „Последњи корак еволуције“, „Фока“, „Лези и прави се да си мртав“

и неколико скулптура инспирисаних обликом шкољке наутилус. У овом одељку имамо опис и контекст настанка поменутих скулптура. Ту је и јасно описано буђење идеје о дубљем потенцијалу садржаја као и потребе да се отворене теме сагледају из више позиција. Пре свега кроз пробужену одговорност човека за судбину природе и целокупне планете.

Зато у следећем поглављу имамо формирану једну врсту водича кроз кључне термине попут биополитике, еволуције, екологије, биоетике, гмо технологије, клонирања и тако даље. Сва ова разматрања увезују се са облашћу скулпторског истраживања првенствено на два начина.

1. Уметник је првенствено вођен комуникацијским потенцијалом самог облика, па с тим у вези он постаје заинтересован за облике био света и за његове варијетете.
2. Уметник има потребу за стварањем етичког става према све агресивнијем учешћу човека у обликовању света. Наиме све бржи развој технологије отвара нова поља постојања која нису правно регулисана, па у таквим областима лако долази до понашања вођеног искључиво економским принципима. Из ове чињенице формира се и критички потенцијал докторске тезе, јер уметник не приказује само облике стварности, већ даје и опоре коментаре на дешавања у овој области развоја цивилизације.

Следеће поглавље посвећено је феноменима и уметничким радовима који су градили теоријску и методолошку структуру овог истраживања. Креће се од феномена мимезиса, као кључног за схватање односа облика стварности и артифицијелног облика. Наравно овај сложени феномен био је тема разматрања многих мислилаца од Платона до Маркса и даље, и кандидат Мутаповић врло пажљиво ниже ове филозофске ставове и суочавајући их ствара позицију сопствених уметничких одлука. Чини се да се и његов лични став на крају уклапа у став француског филозофа Бернарда Харбаша који каже: „Мимезис је само један од начина стварања, који се не морају строго везати за процес идентификације. На

тај начин се разбија мит о мимезису као једном од историјско - уметничких и историјско - естетских момената који бивају превладани у савременој филозофији, естетици, а и самој модерној уметности. Насупрот схватању савремене филозофије, мимезис, према Лабартхеу функционише као основно начело током целе историје уметничког стварања.“ Зато би се за мимезис пре могло рећи да је истраживање саме природе стварности а не њено подражавање, што у случају скулптуре, значи истраживање облика и саме природе облика. Са осветљеном проблематиком мимезиса иде се до проблематике продукције и мултипликације и наравно ту се долази до Валтера Бењамина и његових разматрања умножавања оригинала и пребацивање ауре оригинала на ауру мноштва. Надаље у овом одељку кандидат нас води кроз широки спектар наратива и уметничких искустава а који су сви повезани основном темом истраживања. Сви ови примери стварају мрежу која нам помаже да боље разумемо уметничку праксу Радета Мутаповића, јер он са њима води неку врсту уметничког дијалога.

Срце целог уметничког пројекта су скулптуре израђене током овог истраживања, а у следећем текстуалном одељку кандидат пише управо о настанку оригиналних уметничких дела.

Почиње са радом „ГМО наутилус“ из 2020. године. Ради се по уметниковим речима о модификованом пужу који се конструише кроз комбинацију облика два пужа. Овај облик је величином предимензиониран, а двострука спирала омогућава оку да лако ишчитава облик који га наводи на препознатљивост, а онда око застаје на споју две форме где се појављује нека врста сметње, која настаје јер се природни облици неприродно хибридују.

Други рад је „Пет риба игала“ израђен од дрвених храстових греда. Облик рибе је врло прочишћен да постаје скоро назнака, и без натуралних детаља. Пет дрвених форми усправљених уза зид стоје помало немушто остављајући нас у недоумици да ли се заиста ради о представи рибе или је то нека концептуална игра изведена из алгоритма „бранкушијевског“ искуства.

Трећи рад је „Златно јато“ односно јато „клонираних“ риба јер су све израђене из једне матрице. Рибе су изливене од бронзе а постављене су на један велики бели постамент. Уметник у модел уграђује нетачну анатомску информацију, односно анатомску грешку, али у приказу групе, поновљена грешка се чита као правило и посматрач се више фокусира на посматрање мноштва, а јединка постаје само патерн читавог ткања укупне слике.

Још један рад са истом темом су и „Три рибе сунце“ које су израђене у великом формату. Овога пута облици су изложени на поду и читав рад представља скулпторско истраживање величине. Мотив који се умножавањем и приказивањем у малом формату читао као јато јединки, сада због промењеног формата бива доживљен као тело. Тако видимо три тела како леже на поду галерије. Оне нису натуралне већ су то скулптуре риба и ми уживамо у облицима, то је још један ехо Бранкушијевог утицаја.

Следећи рад је „Субјекат 99“ који такође користи репетицију јединственог облика за формирање целог рада. На име уметник је израдио главу зеца и касније је мултипликовао у гипсу. Овог пута ради се о зидној композицији која као таква изабрана јер позиционира главу зеца у положај уобичајног ловачког трофеја или што је још драстичније, подсећа на полице на којима се држе овакве животиње када се на њима врше експерименти у сврху научних истраживања. Немогуће је избећи асоцијације на друге уметничке радове из историје иметности, а када је тема био зец, од Диреровог ванвременског цртежа преко Бојсовог перформанса „Како објаснити слику мртвом зецу“. Чини ми се да Мутаповићев рад жели да подцрта сву бруталност и бесмисленост изражену кроз емотивну испражњеност према мотиву. Зец, као биће, као топла дечија играчка, као слика на ускршњем јајету, нестаје. Остају само беле главе, трофеји људске грамзивости.

Последњи рад је женска спаваћица са мотивом главе зеца под називом „Реци зеки лаку ноћ“. Да би разумели овај рад скренућу пажњу поново на Јосефа Бојса и његов рад „Одело од филца“. Упоредјујући ова два рада питам се да ли се питање егзистенције исцрпело или је добило нови облик. Мутапићев рад говори да

западни човек више нема проблем голе egzистencije, већ да се egzистencija претворила у сложени систем жеља. Али и даље је ту слика човека, присутна у облику његове спаваћнице. Вредност овог рада је у томе што он остаје отворен за интерпретације и различите поставке, али иако специфично другачији од осталих скулпторских радова, она остаје као отшкринути прозор кроз који улази дах свежине.

На крају сваког одељка посвећен одређеном раду налази се и образложен и технички аспект израде тог дела. Овај део текста нуди пуно интересантних техничких детаља који омогућавају читаоцу да схвати узрочно последичну везу израде скулптура са њеним садржајем, али у крајњем случају и са сложеностју скулпторског мишљења. Методологија овог истраживања у многоме је заснована на истраживању пластичких потенцијала одређених скулпторских материјала и техничким условљеностима обраде. Са друге стране тај потенцијал, као и условљености наметали су посебан приступ теми.

Мутаповић је овим пројектом на неки начин затворио један круг скулпторског истраживања у коме је кренуо од класичних скулпторских позиција ка неким новим пољима скулпторског изражавања, попут мултипликације облика, хибридизације облика, гигантитовања мотива, излагања мноштва или групе неких форми у организованом распореду и тако даље.

Током трајања пројекта, мењајући формате и материјале покушавао је да истражи у којој мери се сам поступак израде скулптуре може усмерити технологијом израде, али и дефинисањем одређеног концептуалног оквира попут друштвене ангажованости. Заправо у овом пројекту тема се сусрела са медијем у тачци обликовних варијетета. Скулптори се баве обликом и истражују његов комуникацијски потенцијал у вези са темом и материјалом, а живи свет који је био тема овог истраживања се управо објављује у варијацијама облика.

Тродимензионални облик који оплемењује материјал је изражајно средство које има потенцијал да савременог посматрача доведе до снажног доживљаја исто као што је то могао и пре неколико хиљада година. Наиме у ери убрзаног развоја

технологије које мењају наш живот, наше окружење и нас саме, један медиј као скулптура управо стоји као опозиција оваквој брзој промени. Скулптура управо у својој дубокој базичној утемељености бележења искуства цивилизације има ту особину да може да повуче паралелу између некад и сад.

Мутаповићеве скулптуре животиња у поређењу са биљним и животињским формама клесаним или осликаваним у храмовима или религијским књигама могу да проговоре о тој разлици као и о цивилизацији која је разлику направила.

Зато се ова тема о променама изгледа појединачних врста изазвних вештачким путем као и конфликтом између етике и естетике, технолошког напретка и уметности, некако природно укотвила у медију скулптуре јер управо скулптура својом стабилном непроменљивошћу има карактер сведочанства.

Ипак на самом крају искористићу прилику да кажем да сваки уметник мора да развија одговорност према друштву и средини у којој живи и да не буде затворен у сигурним меандрима сопственог медијског истраживања. Сваки медиј, као и уметност сама, не може бити ту ради себе, као у модернизму, када се слобода оличавала у слободи појединца грађанина. Избегавање експлоатације није могуће једноставним бекством од цивилизације на нека неистражена места и острва. Експлоатација је постала глобална и морају се пронаћи нови методи корекције света, јер су ови стари нефикасни.

Зато и уметнички аганжман, треба да се заврши освртом на етичку компоненту његовог садржаја, а то је у овом случају чињеница да човечанство треба да покаже више поштовања према живом свету са којим дели ову планету.

Завршићу зато речима Јозефа Бојса: „И кад кажем да зец мора нешто да разуме, тада сам схватио да су зец и са њим цела природа, органи људских бића без којих људско биће не може живети. То значи да су човеку потребне шуме, јер плућима требају шуме, као извор кисеоника, за исхрану треба му кукуруз. Такође му је потребно разноврсно животињско царство за размножавање, за плодност тла, земље. Дакле, будући да су му потребне све ове ствари, потребна му је и природа

као и животиње, баш као што му је потребно срце, јетра и плућа, па стога зец може да се види као спољни орган човека.“

Оцена доприноса и значај са становишта актуелног стања у уметничкој области

Уметнички пројекат „Јединке и врсте“, у пољу уметности, а првенствено скулпторским језиком, говори о животној средини, биополитици, вештачким мутацијама и променама изгледа појединачних врста изазваних вештачким путем. Пројекат се бави исказима у оквиру скулпторског медија, па самим тим истраживање подразумева скулпторске процедуре, обликовање, мултипликације облика али и адекватни третман материјала. Пројекат „Јединке и врсте“ бави се конфликтом између етике и естетике, технолошког напретка и уметности, максималне експлоатације ресурса и животне средине која је адекватна човековим потребама.

Критички осврт и остварени резултати

Кандидат Раде Мутаповић је у потпуности остварио све циљеве и очекиване резултате истраживања докторског уметничког пројекта. Резултат ових истраживања је низ скулптура који је обогатио поље скулпторског деловања и мишљења на нашој уметничкој сцени реактуализујући тему животиња кроз савремени уметнички и друштвени контекст. Опсежно истраживање прати богато илустровани текст са низом занимљивих примера и информација о развоју љуског мишљења по питању биолошког постојања па са тим у вези и са изгледом, а у крајњој линији и са судбином неких животињских врста и јединки. Све ове информације преломљене су кроз призму уметничког мишљења и резултирају уметничким радовима са јасно профилисаном методологијом и поетиком.

Закључак комисије

Комисија закључује да је докторанд Раде Мутаповић у практичном делу докторског уметничког пројекта успешно реализованим скулптурама достигао висок уметнички квалитет, а текстуалним делом рада веома јасно мапирао путеве свог уметничког поступка.

На основу укупне оцене докторског уметничког пројекта „Јединке и врсте – изложба скулптура“ кандидата Радета Мутаповића, Комисија предлаже Наставно – научном већу Факултета ликовних уметности у Београду да прихвати Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта, који би, затим са Предлогом одлуке био достављен Сенату Универзитета уметности, на чијем заседању би се донела одлука о усвајању и кандидат упутио на усмену одбрану.

У Београду, 26. 01. 2021. године

др ум. Радош Антонијевић, ванр. проф. ФЛУ у Београду (ментор)

мр Мрђан Бајић, ред. проф. ФЛУ у Београду

др ум. Оливера Парлић Карајанковић, ванр. проф. ФЛУ у Београду

др ум. Драган Рајшић, ванр. проф. ФЛУ у Београду

Јулијана Протић, доцент ФПУ у Београду